

Att komma i form

Det finns anledning att värna om människokännaren inom oss och pröva många olika vägar för att träna studenternas empatiska förmåga. Skönlitteraturen är en sådan väg. I en intressant artikel för några veckor sedan berättade distriktsläkarna Eva Johansson och Katarina Hamberg om hur skönlitteraturen finns på schemat i läkarutbildningen i Umeå. Och häromveckan fick vi ett trevligt besök på redaktionen av professorerna Kerstin Hagenfeldt, Lars-Erik Böttiger och Jörgen Nordenström som ville lyssna på våra synpunkter kring ett liknande projekt på Karolinska institutet.

Sannolikheten att skidåkningslitteraturen skulle rymmas på dessa nya litteraturlistor torde vara minimal, men så här dags när OS i japanska Nagano satt igång med sitt färgstarka skådespel, sin virtuosa skicklighet, sina jublande segrar, men också sina många heta viljor och svikna förhoppningar, må det väl vara oss tillåtet att valla vår egen länstol och läsa i spåren av de många författare som varit just – skiddiktare.

Ingen sport kan väl räkna så många Nobelpristagare till sin vänkrets som denna »idrotternas idrott» som Fridtjof Nansen kallade den: Ernest Hemingway, Thomas Mann, Eyvind Johnson, Jean-Paul Sartre, Bjørnstjerne Bjørnson och Harry Martinson.

Det var den sistnämnde, minns jag, som en gång i ett samtal i Skidfrämjandets årsbok drev tesen att det är diktaren och författaren som har skapat friluftsmänniskan, att vissa måste skriva om naturen medan andra kan lunka i den, samt att friluftslivet »kan bli rikare för oss alla om vi får möta naturen i författares tolkningar av syner och upplevelser». Och själv skaldade han:

*Stjärnklar köldmorgon,
Snön börjar knarra redan på
trappan,
knirpar sedan hartsartat
allt högre
vid varje steg mot ladan
vars dörr knakar till
frystorrt överraskad.
Andedräkten är tydlig och bolmigt
ångande.
Man ryker som kaffepannan.*

I all synnerhet är normmännen ett skiddiktande folk, även giganterna Henrik Ibsen och Bjørnstjerne Bjørnson behandlade skidåkningen i sin dramatik. När till exempel »Peer Gynt» för första gången uppfördes lät Ibsen Solveig komma ut på scenen med skidor på fötterna, och han lägger dessa ord i hennes mun när det blir dags för henne att dra till fjälls för att besöka Peer:

*Paa Skier har jeg rendt; jeg har
spurt mig frem,
de fritted hvor jeg skulde; jeg
svarte:
jeg skal hjem.*

Också kärlekslivet förknippar normmännen med skidåkningen. Jörgen Moe berättar i sitt poem »Birgit og Knud» om ett frieri på skidor. Knud, den blyge unge mannen, tordes inte säga de tre förlösande orden. Men så en vacker vinterdag efter högmässan ber han Birgit ställa sig bakom honom på skidorna:

*Leende hun takked
steg bag paa mine Ski
og ned vi fløi som Fuglen
paa sin luftige Sti.
Og fastere hun trykket sig
og snellere det gick.
Jeg følte hendes hjerte
banke – tik, tik, tik.*

Men den svenska skiddiktningen är inte sämre vallad den: Sigfrid Siwertz, Erik Askklund, Sten Selander, Maria Wine och Eyvind Johnson hörde till entusiasterna. Den sistnämnde vandrade en vårvinterdag i slutet av 1940-talet med sin hustru Cilla i gränsalperna väster om Lago Maggiore där han bebodde en författarstuga i en liten schweizisk by.

Vägarna mellan byarna på de branta slutningarna gick i serpentin. Nere vid sjön var det fullt blommande vår, som hastigt höll på att övergå i sommar. Men också uppe på sjuhundra meters höjd, där Eyvind och Cilla tog sin promenad kunde de skymta de första blommorna och de första ödlorna. Cilla blickade upp mot topparna med de ännu översnöade säterbyarna och sade:

»Om fjorton dar är det kanske blomsterängar.»

Men Eyvind, som nästan alltid åkt

skidor överallt där det funnits möjlighet, tänkte för sig själv:

»Herregud, vilken fin skidterräng!»

Och Evert Taube då? Jo, men det är sannerligen inte något idylliskt vinterpotpurri han förkunnar då han med is i ögonhåren, sensträckning i högra foten och en arg lapps ilska löper för brinnande livet på kantslitna björkskidor för att hinna ikapp den från Alperna fullträdade skeppsredaren Sven Saléns bortflyende hickorybrätten:

– Gno på du, din tusan, för här har du en som i grunden är uthållig och när jag kommer över det här och - puh! - kommer i trim - puh! puh! - ska du inte löpa ifrån mig i längden, nå då - aj! puh! - och vänta - nej, rämn på du bara tills jag - oj! - kommer i form - aj! - så ska jag minsann inte segla gast med dej - puh! puh! - oj, nu bär det stört utför! Och isgata, oj, oj - nej, herregud, är det slalom - det här går - aldrig - väl!!!

När Evert sent omsider når högfjällshotellet har Sven Salén redan badat bastu och medan han klär om till middag underhåller han Evert i den här stilen:

– Onödigt fett, Evert! Och du röker naturligtvis igen, och säg inte att du tar snapsen. Du dricker väl för fan inte pilsner!!! Här får du en låda grapefrukt . . . Dina skidor är alldeles uppslitna i kanterna. Hur hade du vallat idag? Tror du inte att du skulle övergå till hickory och träna slalom? Du behöver komma i form!

Något vi säkert behöver lite till mans.

Den curlingspelande kirurgen Elisabet Gustafson (på omslaget och i Tom Ahlgrens artikel på sid 660 är ett sporrande exempel.

Mots Skidpahl
Ansvarig utgivare

Evert Taube när formtoppen i Storlien 1939.